

RAPORT Z BADAŃ

WP3 - PR1

Opracowany przez MEUS

Numer projektu: 2023-1-PL01-KA220-YOU-000159009

**Dofinansowane przez
Unię Europejską**

Sfinansowane ze środków UE. Wyrażone poglądy i opinie są jedynie opiniami autora lub autorów i niekoniecznie odzwierciedlają poglądy i opinie Unii Europejskiej lub Europejskiej Agencji Wykonawczej ds. Edukacji i Kultury (EACEA). Unia Europejska ani EACEA nie ponoszą za nie odpowiedzialności

Spis treści

WPROWADZENIE.....	2
1. OBECNY STAN WIEDZY FINANSOWEJ MŁODYCH LUDZI.....	4
2. STAN UMIEJĘTNOŚCI.....	8
2. WYNIKI ANKIET.....	12
3. WYDARZENIA, KTÓRE WPŁYNĘŁY NA POZIOM ROZWOJU UMIEJĘTNOŚCI.....	29
4. WNIOSKI / ZALECENIA I LEKCJE.....	36

Zawartość tej strony jest udostępniana na międzynarodowej licencji [Creative Commons Attribution 4.0 International License](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/).

WPROWADZENIE

W ramach trzeciego pakietu roboczego, w pierwszej kolejności przygotowano wytyczne do przeprowadzenia części badawczej. Przeprowadzenie badań było wsparciem w pracy nad pierwszym rezultatem, zmierzającym do osiągnięcia pożądanego wpływu. Wspomniany pakiet roboczy koncentruje się przede wszystkim na badaniach i pisaniu treści, działaniach zmierzających do powstania rezultatów, które mają wpływ na brakujące kompetencje i zidentyfikowane problemy.

Projekt MAYFIN ma na celu wyeliminowanie braków w edukacji finansowej i powiązanych umiejętnościach wśród młodych ludzi poprzez opracowanie narzędzi i zasobów edukacyjnych, które mogą być wykorzystywane w różnych kontekstach europejskich. Przeprowadzone badania miały na celu zrozumienie poziomu umiejętności finansowych, krytycznego myślenia, podejmowania decyzji, rozwiązywania problemów i refleksyjnego myślenia wśród młodych ludzi w krajach partnerskich.

Niniejszy raport z badań przedstawia dane i wydarzenia mające wpływ na rozwój wcześniej wymienionych umiejętności, kompilując spostrzeżenia z 6 raportów krajowych. Zawiera również szereg zaleceń i wyciągniętych wniosków, które zostaną włączone do scenariuszy, fabuł, postaci i obiektów gry online opracowanej w ramach tego projektu. Ostatecznym celem jest wspieranie rozwoju tych kompetencji za pomocą innowacyjnych narzędzi edukacyjnych.

Raport jest udostępniony w każdym z języków narodowych partnerstwa oraz w języku angielskim do upowszechniania na szerszą skalę, zapewniając w ten sposób łatwiejszy dostęp i większy wpływ.

Zastosowana metodologia

Podejście przyjęte w niniejszym raporcie opiera się na połączeniu badań źródeł wtórnych i badań terenowych w krajach partnerskich w celu przedstawienia przeglądu obecnej sytuacji w zakresie edukacji finansowej i powiązanych umiejętności wśród młodych ludzi.

Badania źródeł wtórnych

Przeprowadzono badanie źródeł wtórnych poprzez przegląd artykułów, dokumentów i innych raportów, a także materiałów internetowych, koncentrując się na danych wtórnych, które mogą informować o kluczowych momentach i aspektach wpływających na poziom umiejętności finansowych oraz umiejętności krytycznego myślenia, podejmowania decyzji, rozwiązywania problemów i refleksyjnego myślenia. Naszym

głównym źródłem informacji były badania krajowe, publikacje akademickie i odpowiednie dokumenty polityczne.

Przeprowadzone badania wykazały, że poziom wiedzy finansowej różni się również w poszczególnych regionach i grupach demograficznych. Niektóre z tych wyzwań obejmują poleganie na nieformalnych źródłach informacji finansowych i brak formalnej edukacji w kwestiach finansowych, polityk krajowych i inicjatyw edukacyjnych. Wpływ krajowych polityk i inicjatyw edukacyjnych również może się różnić, przy czym niektóre kraje wykazują większe postępy niż inne.

Temat badań

Pierwsza część badania polegała na wypełnieniu kwestionariuszy i przeprowadzeniu wywiadów z łącznie 120 uczestnikami, edukatorami i osobami z organizacji zajmujących się młodzieżą we wszystkich krajach partnerskich. Każdy z partnerów był odpowiedzialny za uzyskanie odpowiedzi o 20 respondentów. W świecie kształcenia dorosłych zorientowanego na wyniki, zdecydowano się na wykorzystanie kwestionariuszy w celu zidentyfikowania poziomów wiedzy, umiejętności i braków szkoleniowych.

Zatem, dane z badań źródeł wtórnych i terenowych zostały zebrane i przeanalizowane w celu zidentyfikowania trendów, brak i możliwości w edukacji finansowej. Zastosowanie tego mieszanego podejścia metodologicznego zapewniło solidne i kompleksowe zrozumienie tematu badań.

W badaniach terenowych zbieraliśmy dane od nauczycieli i osób pracujących z młodymi dorosłymi. Pozwoliło to na uzyskanie informacji nt. aktualnego stanu rozwoju umiejętności w praktyce. Ogólnie rzecz biorąc, uczestnicy badań zidentyfikowali istotne luki w edukacji finansowej i zarekomendowali stworzenie mniej pasywnych i bardziej angażujących narzędzi edukacyjnych. Badania terenowe wykazały również, jak ważne jest umieszczenie edukacji finansowej w kontekście kulturowym i historycznym każdego kraju.

Podczas gdy badania źródeł wtórnych pozwoliły nam zidentyfikować powszechne trendy w edukacji finansowej, badania terenowe pomogły nam zdobyć wiedzę od praktyków. Integracja tych dwóch podejść pokazała, że modele edukacyjne muszą być bardziej kontekstowe, zarówno w odpowiedzi na zidentyfikowane ogólne trendy, jak i konkretne potrzeby edukatorów. To integracyjne podejście będzie stanowić model rozwoju konkretnych instrumentów edukacyjnych w ramach projektu MAYFIN.

1. OBECNY STAN WIEDZY FINANSOWEJ MŁODYCH LUDZI

W tej części raportu przedstawiamy analizę obecnego stanu wiedzy finansowej młodych ludzi w każdym z krajów partnerskich oraz najistotniejsze spostrzeżenia.

WŁOCHY

Włoscy partnerzy zebrali informacje z odpowiedniej literatury (ostatnie badania, artykuły prasowe i materiały online) nt. wiedzy finansowej u osób w wieku 15–18 lat. Na przykład badania Bank of Italy z 2023 r. dotyczące 5400 Włochów w wieku 18–34 lat (opublikowane w styczniu 2024 r.) dostarczyło danych na temat kultury finansowej wśród młodych ludzi. Badanie to wykazało, że tylko 35% młodych ludzi ma wystarczającą wiedzę na temat podstawowych pojęć ekonomicznych, przy czym zależy to od płci, rodzaju i poziomu wykształcenia. Okazuje się, że źródła internetowe są głównym sposobem zwiększania wiedzy finansowej u młodych osób, co może wpływać na dezorientację czy ryzykowne zachowania w zależności od wiarygodności informacji.

Niemniej jednak pewna forma autonomii finansowej pozostaje w strukturze rodzinnej. We Włoszech, Ministerstwo Edukacji wraz z Bank of Italy zobowiązały się do współpracy w celu wspierania kompleksowego podejścia i określiły sposoby wspierania inicjatyw multidyscyplinarnych oraz doskonalenia zawodowego nauczycieli w zakresie edukacji finansowej. Organizacje non-profit, takie jak JA Italia, zapewniają również programy takie jak „Count on the Future”, które łączą edukację finansową z doradztwem zawodowym, aby zapewnić młodym ludziom narzędzia potrzebne do kształtowania życia, które chcą prowadzić.

RUMUNIA

Z badań przeprowadzonych w Rumunii dowiadujemy się, że Rumunia boryka się z licznymi trudnościami związanymi z umiejętnościami finansowymi, zajmując ostatnie miejsce w Europie pod względem umiejętności finansowych w badaniu przeprowadzonym w 2022 r. przez World Economy Institute. Niski poziom edukacji finansowej wśród młodych Rumunów przyczynia się do niewłaściwego zarządzania codziennymi dochodami i trudności z oszczędzaniem. Jako główne przeszkody w zwiększaniu wiedzy finansowej młodych ludzi wymienia się brak motywacji, pewność siebie i poprawa standardów edukacji.

Osoby młode w Rumunii zwykle korzystają z Internetu i pytają rodzinę, jeśli chodzi o doradztwo w sprawach finansowych, zamiast wybierać zaufane źródła czy opinie ekspertów, a tylko 5% szuka porady u doradców finansowych. Samoocena umiejętności finansowych wśród rumuńskiej młodzieży jest tylko umiarkowana, jak pokazują przykłady takie jak Youth Finance Academy, wskazując na potrzebę bardziej wiarygodnych informacji oraz innowacyjnych spersonalizowanych programów

coachingu finansowego. Organizacje pozarządowe (NGO) i prywatne banki odegrały kluczową rolę w prowadzeniu inicjatyw edukacji finansowej w tym kraju poprzez programy BCR Escuela de Valor (BCR) i Escuela del Dinero, które dostarczają narzędzia i platformy edukacyjne.

W 2021 r. rumuński rząd dostrzegł problem, wymagając, aby aspekty edukacji finansowej były nauczane w ósmych klasach, wraz z nową Narodową Strategią Edukacji Finansowej, oferując ją jako przedmiot fakultatywny w szkole średniej.

Organizacje takie jak APPE i Junior Achievement NGOs są ważne w tym kraju dla opracowywania narzędzi i programów edukacyjnych dla szkół, we współpracy z Ministerstwem Edukacji. BCR stworzył także program LifeLab, inicjatywę edukacji finansowej realizowaną we współpracy ze szkołami, która usprawnia nauczanie koncepcji edukacji finansowej poprzez różne przedmioty jako sposób na budowanie zrównoważonych mechanizmów edukacji finansowej.

Chociaż poczyniono postępy, potrzebne jest ciągłe wsparcie, szkolenia i dostęp do materiałów edukacyjnych, aby sprostać pozostałym wyzwaniom i zapewnić trwałą poprawę edukacji finansowej w całym kraju.

CYPR

Sześciu na dziesięciu Cypryjczyków jest analfabetami finansowymi, co powoduje poważne problemy w zakresie edukacji finansowej, zwłaszcza wśród młodzieży, jak ujawnił raport wydany z okazji Dnia Umiejętności Finansowych. Cypr zajmuje drugie miejsce w Europie pod względem umiejętności finansowych. Badania przeprowadzone przez cypryjski bank centralny pokazują, że poziom wiedzy finansowej jest niski we wszystkich grupach wiekowych, a w szczególności wśród młodych ludzi, osób starszych i kobiet.

Mniej niż połowa populacji rozumie podstawowe pojęcia, takie jak dywersyfikacja ryzyka czy procent składany. Badania te wykazały, że wyższe wykształcenie rodziców ma pozytywny wpływ, co podkreśla znaczenie edukacji w zakresie międzypokoleniowej wiedzy finansowej. Chociaż znajomość finansów ma ogromne znaczenie, tylko jedna trzecia populacji Cypru posiada odpowiednią wiedzę finansową. Młodzi ludzie - w szczególności ci, których nie uczono pojęć finansowych, dopóki nie staną się dorosłymi - wykazują słabszą znajomość finansów niż ogół populacji. W sektorze szkolnym jest znacznie więcej uczniów, którzy uczęszczają na zajęcia ekonomiczne i wykazują znacznie wyższy poziom wiedzy finansowej. Wyniki te wzmacniają wezwanie do bardziej ukierunkowanych wysiłków w zakresie edukacji finansowej w celu poprawy wskaźników wiedzy finansowej wśród wszystkich segmentów populacji na Cyprze.

Cypr podejmuje szereg inicjatyw, aby sprostać niektórym z tych wyzwań. Bank Cypru zgromadził specjalistów lokalnej i światowej sceny na międzynarodowej konferencji na temat umiejętności finansowych podczas Global Money Week 2023. Ponadto instytucje akademickie zorganizowały wykłady edukacyjne i interaktywne gry dla uczniów szkół średnich. Cypryjska Komisja Papierów Wartościowych i Giełd (CySEC) oferuje również wykłady na temat podstawowych umiejętności zarządzania pieniędzmi dla uczniów szkół średnich. Sektor edukacji koncentruje się na inicjatywach Ministerstwa Edukacji mających na celu zwiększenie wiedzy finansowej poprzez widea edukacyjne, wycieczki szkolne i kreatywne projekty skierowane do uczniów szkół średnich.

HISZPANIA

W Hiszpanii „niewiedza finansowa” osiąga alarmujące poziomy wśród nastolatków w wieku od 15 do 18 lat, z których 87% nie zauważa potrzeby edukacji finansowej. Konsekwencją tego braku wiedzy są często długi i brak planu finansowego. Dodatkową bolączką jest brak edukacji finansowej w szkołach, co sprawia, że pokolenie millenialsów jest źle przygotowane do podejmowania rzeczywistych decyzji finansowych. Aby zareagować na tę sytuację, od 2008 r. Hiszpania opracowuje różne programy i inicjatywy mające na celu zwiększenie wiedzy finansowej młodych ludzi.

Programy edukacji finansowej mające na celu przekazanie młodym ludziom wiedzy potrzebnej do podejmowania decyzji finansowych stają się coraz bardziej powszechne w Hiszpanii. EFPA Spain i CNMV zapewniają wykłady, warsztaty i zasoby edukacji finansowej dla uczniów, zaczynając od poziomu szkoły średniej na studiach kończąc. Z kolei Fundacja Junior Achievement Spain oferuje programy nauczania na temat ekonomii i finansów dla uczniów na wszystkich poziomach, a Instytut Studiów Finansowych zapewnia również narzędzia online, które dotyczą takich kwestii, jak oszczędności i inwestycje.

Nadal istnieją pewne wyzwania, takie jak brak zasobów i systemy szkolne, które nie są dostosowane do tego nowego spojrzenia na edukację. Ankieta przeprowadzona wśród 20 hiszpańskich nauczycieli wykazała kluczowe trudności ekonomiczne młodych ludzi, takie jak radzenie sobie z zasobami, presja konsumpcjonizmu i analfabetyzm finansowy. Wyzwania obejmują promowanie odpowiedzialnej konsumpcji i oszczędzania oraz podtrzymywanie wiedzy na temat przepisów finansowych.

POLSKA

Umiejętności finansowe młodych Polaków w wieku 15-18 lat są poważnym wyzwaniem i odzwierciedlają szersze różnice społeczne i edukacyjne. Pomimo wiedzy teoretycznej zdobytej w toku edukacji, u młodych osób wciąż brakuje praktycznych umiejętności finansowych, co sprawia, że wiele osób nie jest w stanie skutecznie zarządzać swoimi finansami osobistymi. Dostęp do kompleksowej edukacji finansowej jest w Polsce

nierówny, co utrwała dysproporcje w edukacji finansowej i możliwościach. Rozwój bankowości cyfrowej wprowadza wygodę, ale także ryzyko, zwłaszcza w odniesieniu do cyberbezpieczeństwa i nadmiernych wydatków pod wpływem kultury konsumenckiej i presji rówieśników.

Przejście do niezależności finansowej stanowi wyzwanie dla młodych ludzi, pogłębione przez różnice społeczno-ekonomiczne. Potrzebne są ukierunkowane interwencje, aby rozwinąć praktyczne umiejętności finansowe i wzmocnić pozycję młodych ludzi. Świadomość programów edukacji finansowej jest różna, co podkreśla znaczenie szeroko zakrojonych wysiłków na rzecz zapewnienia dostępności. Polska oferuje kilka programów edukacji finansowej, w tym bezpośrednie programy nauczania i zasoby internetowe obejmujące podstawowe tematy. Nadal jednak istnieją bariery utrudniające uczestnictwo, co wymaga innowacyjnego podejścia dostosowanego do zainteresowań i stylu życia nastolatków.

Istnieją możliwości poprawy wiedzy finansowej młodych Polaków za pomocą technologii i metod interaktywnych. Wykorzystanie sieci społecznościowych, czy gier i programy rówieśnicze mogą zwiększyć poziom uczestnictwa. Partnerstwa między instytucjami edukacyjnymi czy finansowymi oraz firmami zajmującymi się technologiami finansowymi to kolejne możliwości. Ogólnie rzecz biorąc, rozwiązanie kwestii edukacji finansowej w Polsce wymaga wspólnego wysiłku w celu dostosowania edukacji do potrzeb młodych ludzi, przygotowując ich do podejmowania właściwych decyzji finansowych.

PORTUGALIA

Poziom wiedzy finansowej wśród Portugalczyków w wieku 15-18 lat odzwierciedla niepokojący brak nacisku edukacyjnego na tematy finansowe, pogłębiony przez wyzwania społeczne i powiązane dysproporcje. Pomimo powszechnej dostępności złożonych produktów i usług finansowych, Portugalczycy zajmują ostatnie miejsce pod względem umiejętności finansowych wśród państw członkowskich UE. Ogólnie rzecz biorąc, portugalskiemu systemowi edukacji brakuje kompleksowej edukacji finansowej, przez co młodzi ludzie nie są przygotowani do podejmowania decyzji finansowych w realnym świecie. Rozwój bankowości cyfrowej wprowadza dodatkowe wyzwania, takie jak zagrożenia dla cyberbezpieczeństwa i potrzeba posiadania cyfrowej wiedzy finansowej. Co więcej, presja społeczna na konsumpcjonizm i nieznaną regulacji finansowych pogarszają sytuację. Zatem sytuacja w Portugalii podobna jest do tej w Polskę.

Przejście do niezależności finansowej stanowi ogromne wyzwanie dla nastolatków, szczególnie tych ze środowisk o niskich dochodach, którzy nie mają dostępu do zasobów edukacji finansowej lub wzorców do naśladowania. Sprostanie tym

wyzwaniom wymaga konkretnych interwencji i inicjatyw promujących edukację finansową wśród portugalskiej młodzieży.

Narodowy Plan Edukacji Finansowej na lata 2021–2025 stanowi kompleksowy wysiłek na rzecz edukacji finansowej w Portugalii. Plan nakreśla kilka kierunków działań mających na celu integrację edukacji finansowej w szkołach, miejscach pracy, władzach lokalnych i instytucjach wspierających obywateli. Rozwiązania powinny obejmować ustanowienie podstawowych kompetencji w zakresie edukacji finansowej, ulepszenie programów szkolenia nauczycieli przed rozpoczęciem pracy, ustanowienie partnerstw w celu inkubacji i skalowania inicjatyw w zakresie edukacji finansowej oraz opracowanie cyfrowych i tradycyjnych kampanii medialnych skierowanych do młodzieży. Jest to część inicjatywy, która, jak oczekuje Portugalia, rozszerzy się na cały kraj dzięki umiejętnościom finansowym młodzieży i lepszej kondycji finansowej obywateli w wieku produkcyjnym.

2. STAN UMIEJĘTNOŚCI

Wszystkie kraje uznają edukację finansową, planowanie, krytyczne myślenie, podejmowanie decyzji oraz umiejętności rozwiązywania problemów za niezbędne dla młodych ludzi w wieku od 15 do 18 lat oraz tych, którzy mogą znaleźć się w trudnej sytuacji społecznej. Umiejętności te pozwalają podejmować świadome decyzje dotyczące finansów osobistych oraz w dłuższej perspektywie poprawiają status.

WŁOCHY

We Włoszech ocena rozwoju umiejętności wśród młodych ludzi w wieku od 15 do 18 lat jest przeprowadzana za pomocą krajowych testów, takich jak PISA (Programme for International Student Assessment, tłumaczenie: Program Międzynarodowej Oceny Umiejętności Uczniów) i INVALSI. Oceny te koncentrują się nie tylko na wiedzy ogólnej, ale także na praktycznych umiejętnościach rozwiązywania problemów kluczowych dla dorosłego życia. Podczas gdy włoscy uczniowie dobrze radzą sobie z przedmiotami ścisłymi, coraz większy nacisk kładzie się na umiejętności interpersonalne, w tym inteligencję emocjonalną, podejmowanie decyzji i planowanie długoterminowe.

W styczniu 2022 r. Włoska Izba Deputowanych przyjęła ustawę mającą na celu włączenie umiejętności miękkich do systemu edukacji, uznając ich znaczenie dla rozwoju osobistego i zawodowego. Jednak pandemia COVID-19 i przejście na kształcenie na odległość utrudniły rozwój tych umiejętności, co doprowadziło do potrzeby ukierunkowanych interwencji.

Edukacja w zakresie umiejętności życiowych (ang. Life Skills Education – LSE) ma kluczowe znaczenie dla kształtowania podstawowych umiejętności u dzieci i młodzieży. Podstawowe elementy LSE i kompetencje, takie jak komunikacja, podejmowanie decyzji

czy radzenie sobie z problemami, zostały określone przez Światową Organizację Zdrowia. Umiejętności te są nabywane i wykorzystywane w kształceniu poprzez interaktywne nauczanie i scenariusze, a wszystko to z zamiarem promowania bardziej świadomego podejmowania decyzji i zapobiegania długoterminowym negatywnym skutkom. Niemniej jednak, systematyczna analiza programów LSE we Włoszech wskazuje na potrzebę rozwoju, zwłaszcza w zakresie umiejętności rozwiązywania problemów i samodzielnego zarządzania.

RUMUNIA

W Rumunii wyzwania gospodarcze w ciągu ostatnich trzech dekad, których szczególnym przykładem był schemat Caritas Ponzi w latach 90-tych, uwypukliły brak wiedzy finansowej wśród ludności.

Można stwierdzić, że okres ten charakteryzował się transformacją narodu z oszczędzających w pożyczkobiorców, co doprowadziło do zwiększonej podatności na zagrożenia i doświadczanie ubóstwa. Obecnie Rumuni wykazują skłonność do wysokiego konsumpcjonizmu, często przedkładając natychmiastową gratyfikację nad długoterminową stabilność finansową. Trend ten znajduje odzwierciedlenie w znacznym poziomie zadłużenia, napędzanym głównie przez kredyty hipoteczne i konsumpcyjne.

- Krytyczne myślenie ma kluczowe znaczenie dla oceny informacji finansowych i podejmowania złożonych decyzji.
- Refleksyjne myślenie oferuje sposób na złagodzenie szerzącego się konsumpcjonizmu poprzez zachęcanie do samooceny i podejmowania świadomych decyzji.

Mimo tych wszystkich trudności Rumuni wykazali się odpornością i pomysłowością, czego przykładem jest natychmiastowa reakcja na ograniczenia finansowe związane z przejściem z benchmarku ROBOR na IRCC. Ich zbiorowe zachowanie odzwierciedlają dobre umiejętności rozwiązywania problemów i chęć niezależnego poszukiwania rozwiązań. Chociaż nadal istnieją przeszkody w zakresie umiejętności finansowych i podejmowania decyzji, Rumuni wykazują proaktywne podejście do rozwiązywania tych kwestii, podkreślając znaczenie ciągłych wysiłków na rzecz poprawy umiejętności finansowych oraz rozwijania podstawowych umiejętności dla bezpiecznej i dostatniej przyszłości.

CYPR

Rząd wraz z kilkoma organizacjami przywiązuje dużą wagę do wdrażania edukacji finansowej i planowania finansowego na Cyprze, a młodzi ludzie nie są tu wyjątkiem. Lekcje obejmują takie tematy jak budżetowanie, oszczędzanie, inwestowanie i zarządzanie długiem. Narodowa Strategia Edukacji i Umiejętności Finansowych, opracowana przez Bank Centralny Cypru, jest jednym z wiodących działań w tym kierunku. Celem strategii jest zapewnienie obywatelom umiejętności niezbędnych do osiągnięcia dobrobytu finansowego.

Szkolenia i wydarzenia skutecznie zwiększają wiedzę finansową; programy szkolne i warsztaty uniwersyteckie obejmują edukację w zakresie finansów osobistych. Specjalistyczne usługi dla młodzieży i zasoby informacyjne są również dostarczane przez banki. Podjęto już wysiłki w celu wprowadzenia umiejętności krytycznego myślenia, podejmowania decyzji, rozwiązywania problemów i refleksyjnego myślenia do metodyki zarządzania finansami, ale faktem jest, że wymagane są działania w sektorze edukacji w celu promowania właściwych postaw finansowych na Cyprze.

HISZPANIA

Edukacja finansowa i planowanie, krytyczne myślenie, podejmowanie decyzji oraz rozwiązywanie problemów są postrzegane jako niezbędne umiejętności u hiszpańskiej młodzieży w wieku od 15 do 18 lat, zagrożonej wykluczeniem społecznym czy ekonomicznym, aby mogli podejmować świadome decyzje finansowe, a tym samym w dłuższej perspektywie poprawić dobrobyt ekonomiczny. Opinie 20 hiszpańskich trenerów pracujących z tymi grupami potwierdzają istotną wartość tych umiejętności w radzeniu sobie ze złożonością naszego dzisiejszego środowiska finansowego. Prowadzą szkolenia, które pozwolą im przekazywać wiedzę finansową i umiejętności dotyczące planowania budżetu - szkolenia, o których wiedzą, że bez nich wielu młodych ludzi nie będzie w stanie skutecznie dbać o swoje fundusze. Ponadto dostrzegają potrzebę krytycznego myślenia w ocenie danych finansowych bez uprzedzeń i podejmowania właściwych decyzji krok po kroku, aby umożliwić uczniom prowadzenie mniej beztrudnego życia.

Trenerzy zauważyli również, że rozwój umiejętności rozwiązywania problemów jest okazją do znalezienia rozwiązań dla różnych wyzwań finansowych, które można pokonać w sposób kreatywny i zgodny ze zmianami zachodzącymi w społeczności. Refleksyjne myślenie jest ważne, aby młodszy uczniowie mogli zbadać, w jaki sposób ich decyzje finansowe wpłyną na ich życie. Ogólnie rzecz biorąc, wypowiedzi trenerów podkreśliły potrzebę inwestowania w edukację finansową w celu wspierania zarówno równości finansowej, jak i dobrobytu społecznego wśród młodych Hiszpanów znajdujących się w niekorzystnej sytuacji.

POLSKA

Ogólnie rzecz biorąc, stan rozwoju umiejętności w Polsce można scharakteryzować jako kierunek w dążeniu do poprawy edukacji finansowej oraz umiejętności planowania, krytycznego myślenia, podejmowania decyzji, rozwiązywania problemów i refleksyjnego myślenia wśród ludności, co jest istotne z punktu widzenia istotnych zmian, rozwoju globalnego i rozwoju technologicznego.

Na przykład udział w Europejskim Roku Umiejętności, zainicjowanym przez Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej, dowodzi poważnej pracy nad promowaniem uczenia się przez całe życie i przygotowania do wyzwań związanych z siłą roboczą przyszłości. Obejmuje to programy organizowania międzynarodowych konferencji i strategicznych grup roboczych, a także prace nad konferencjami na temat zawodów,

kwalifikacji i umiejętności, a także promowanie debaty publicznej i opracowywanie polityk.

Polska przywiązuje również coraz większą wagę do edukacji finansowej i planowania finansowego, aby zapewnić ludziom niezbędne narzędzia do radzenia sobie z wyzwaniami gospodarczymi, przed którymi stoją. Poprzez Europejski Rok Umiejętności, program uczenia się przez całe życie i podnoszenia kwalifikacji, zmiana sposobu myślenia zarówno na poziomie indywidualnym, jak i pod względem umiejętności finansowych ma na celu przygotowanie populacji do zmieniającego się krajobrazu finansowego. Programy edukacyjne podkreślają również znaczenie krytycznego myślenia i podejmowania decyzji, tak aby uczniowie nie tylko zapamiętywali fakty, ale stali się analitycznymi myślicielami i decydentami, którzy potrafią dokonywać rozsądnych wyborów w różnych kontekstach.

Ponadto Polska kładzie nacisk na rozwiązywanie problemów i refleksyjne myślenie, łącząc wiedzę teoretyczną z praktycznym zastosowaniem, zapewniając uczniom możliwość skutecznego stosowania tych umiejętności. Wśród istotnych koncepcji finansowych u młodych uczniów są: oszczędzanie, bankowość, inwestowanie, budżetowanie i rozumienie kredytu, zintegrowane z istniejącymi ramami edukacyjnymi poprzez przedmioty takie jak matematyka i nauki społeczne. Praktyczne ćwiczenia w zakresie planowania finansowego, zajęcia pozalekcyjne i warsztaty wzmacniają te umiejętności, sprawiając, że nauka jest powiązana i ma zastosowanie w życiu uczniów.

Również w Polsce postrzegana integracja i funkcjonowanie umiejętności podejmowania decyzji, rozwiązywania problemów i refleksyjnego myślenia mają kluczowe znaczenie dla sukcesu w sferze osobistej, zawodowej, ale także w życiu obywatelskim kraju. Wdrożenie dostosowanych do potrzeb programów, które reprezentują wymiar gospodarczy Polski, takich jak technologia i uczenie się przez całe życie, mogą sprostać tym wyzwaniom, zapewniając młodemu pokoleniu Polaków zarówno krytyczne myślenie, jak i umiejętności finansowe, aby utrzymać ich konkurencyjną pozycję w wieloaspektowej przyszłości, przed którą stoimy.

PORTUGALIA

Jeden z ostatnich raportów ośrodka analitycznego Bruegel zwraca uwagę na ważny aspekt edukacji finansowej, podkreślając poważne wyzwania związane z edukacją finansową w jednym z najniżej sklasyfikowanych krajów UE, Portugalii. Poniżej średniej UE (52%), a dokładnie 42% portugalskich respondentów było w stanie odpowiedzieć poprawnie na co najmniej trzy z pięciu pytań związanych z finansami w ankiecie Eurobarometru zleconej przez Komisję Europejską. OECD ujawnia, że 14% portugalskich uczniów osiąga bardzo słabe wyniki w zakresie edukacji finansowej, chociaż to samo badanie wykazało, że kraj ten zajmuje 14. miejsce w rankingu 15-latków, którzy korzystają z płatności elektronicznych. Ponadto międzynarodowe badanie wykazało, że tylko 1% 15-letniej portugalskiej młodzieży potrafi krytycznie oceniać informacje w Internecie. Tylko 20% miało umiejętność samodzielnej pracy na

komputerze. Ta luka w umiejętnościach stwarza poważne obawy o gotowość młodych ludzi do pracy w cyfrowym świecie.

Skupienie się na wykorzystaniu wiedzy w praktyce w celu ułatwienia rozwiązywania problemów i refleksyjnego myślenia zmniejszy dysproporcje między wiedzą akademicką, a stosowanym know-how. Jednak pomimo wysokich wskaźników uczestnictwa w szkolnictwie wyższym, wielu portugalskim studentom brakuje podstawowych umiejętności finansowych, co prowadzi do błędnych decyzji, stresu finansowego i przedłużającej się zależności od innych. Ponieważ młodzi ludzie coraz częściej podejmują decyzje finansowe na wczesnym etapie, istnieje kluczowa potrzeba zapewnienia im odpowiedniego przygotowania do niezależności finansowej.

2. WYNIKI ANKIET

W tej sekcji porównujemy odpowiedzi 20 trenerów, zebrane w kwestionariuszach przez każdego przedstawicieli konsorcjum MAYFIN. Badanie posłużyło zebraniu informacji z pierwszej ręki na temat nauczania kompetencji przez nauczycieli w danym systemie edukacji.

1. Jakiego rodzaju usługi edukacyjne świadczysz?

	WŁOCHY	RUMUNIA	CYPR	HISZPANIA	POLSKA	PORTUGALIA
Edukacja początkowa w szkole	0	6 (30%)	5 (25%)	5 (25%)	0	9
Szkolnictwo wyższe	2 (10%)	3 (15%)	5 (25%)	8 (40%)	12 (60%)	5
Wstępne kształcenie i szkolenie zawodowe	0	3 (15%)	0	5 (25%)	0	1
Ustawiczne kształcenie i szkolenie zawodowe	2 (10%)	2 (10%)	1 (5%)	4 (20%)	0	0
Nieformalne	1 (5%)	6 (30%)	3 (15%)	4 (20%)	2 (10%)	0
Edukacja młodzieży	10 (50%)	7 (35%)	7 (35%)	1 (5%)	5 (25%)	5
Inne	6 (30%)	0	0	3 (15%)	2 (10%)	0

2. Jak długo pracujesz jako nauczyciel/edukator?

	WŁOCHY	RUMUNIA	CYPR	HISZPANIA	POLSKA	PORTUGALIA
Mniej niż 1 rok	0	0	15%	0	0	(2%)
1-3 lata	15%	15%	30%	25%	10%	(2%)
3-10 lat	25%	25%	25%	25%	30%	(2%)
Ponad 10 lat	60%	60%	30%	50%	60%	(94%)

3. Czy kształcisz młodzież w celu zdobycia którejkolwiek z poniższych kompetencji?

	WŁOCHY	RUMUNIA	CYPR	HISZPANIA	POLSKA	PORTUGALIA
Umiejętności finansowe	0	8 (40%)	13 (65%)	15 (75%)	8 (40%)	6
Krytyczne myślenie	14 (70%)	11 (55%)	5 (25%)	15 (75%)	18 (90%)	11
Podejmowanie decyzji	8 (40%)	9 (45%)	3 (15%)	15 (75%)	15 (75%)	7
Rozwiązywanie problemów	9 (45%)	13 (65%)	8 (40%)	12 (60%)	17 (85%)	14
Refleksyjne myślenie	13 (65%)	10 (50%)	4 (20%)	11 (55%)	19 (95%)	7

4. Znajomość finansów i planowanie – podsumowanie odpowiedzi

Włochy

W obszarze planowania finansowego i umiejętności finansowych odpowiedzi są wystarczająco jednorodne, większość edukatorów uważa je za ogólnie ważne. Najbardziej jednorodny wynik uzyskano w pytaniu dotyczącym roli technologii w edukacji finansowej, 11 na 20 osób zgodziło się, że jest to bardzo ważny czynnik. Tylko jeden uczestnik na 20 odpowiedział negatywnie (wcale nie jest ważny).

Rumunia

Większość respondentów podkreśla kluczowe znaczenie wiedzy z zakresu finansów oraz wartość dodaną, jaką technologia może wnieść do osiągnięcia tej wiedzy. Uważają również, że posiadanie stażu lub doświadczenia zawodowego jest niezbędne do uzyskania dobrej edukacji finansowej.

Cypr
Jeśli chodzi o krytyczne myślenie, 15 na 20 respondentów zdecydowanie uważa, że jest to umiejętność, która przygotowuje młode osoby do radzenia sobie w złożonych sytuacjach finansowych i życiowych.
Hiszpania
Większość respondentów podkreśla kluczowe znaczenie wiedzy i planowania finansowego dla młodych osób borykających się z trudnościami społeczno-ekonomicznymi, przy czym panuje zgoda co do znaczenia włączenia kompetencji interdyscyplinarnych do edukacji finansowej. Technologia jest postrzegana jako cenne narzędzie do zwiększania wiedzy finansowej wśród młodzieży, a respondenci uznają jej znaczenie w angażowaniu uczniów i ułatwianiu nauki. Doświadczenie zawodowe i praktyczne szkolenia są uważane za bardzo cenne w poszerzaniu wiedzy finansowej osób młodych, podkreślając znaczenie rzeczywistego zastosowania w inicjatywach edukacji finansowej.
Polska
Różnorodne umiejętności finansowe i umiejętność planowania są równie ważne. Tylko jeden respondent wskazał, że staże i doświadczenie zawodowe w innych krajach niekoniecznie są ważne w zdobywaniu umiejętności finansowych.
Portugalia
Odpowiedzi na pytanie, jak ważna jest umiejętność czytania i pisanie oraz planowanie finansowe dla ogólnego rozwoju młodych osób, którzy borykają się z trudnościami społecznymi i ekonomicznymi, były w skali od bardzo ważnych do niezwykle ważnych. Jeśli chodzi o rolę technologii we wzmacnianiu umiejętności finansowych, odpowiedzi były równo podzielone między umiarkowanie, bardzo i niezwykle ważne. Zintegrowanie umiejętności przekrojowych uzyskało największą liczbę odpowiedzi uznano za bardzo ważne. Jeśli chodzi o wartość staży lub doświadczenia zawodowego w różnych krajach w celu poprawy umiejętności finansowych, większość respondentów stwierdziła, że jest to umiarkowanie lub bardzo ważne.

5. Krytyczne myślenie – podsumowanie odpowiedzi

Włochy
Żaden uczestnik nie odpowiedział negatywnie na część dotyczącą krytycznego myślenia, ogólnie wszyscy odpowiedzieli, że uważają to za ważne, aby stawić czoła finansowym wyzwaniom życia.
Rumunia
Respondenci uważają, że krytyczne myślenie ma kluczowe znaczenie w życiu i zalecają aktywne i hybrydowe metody nauczania w celu rozwijania umiejętności krytycznego myślenia.
Cypr
Jeśli chodzi o podejmowanie decyzji, bardzo duża liczba respondentów (17/20) dostrzega znaczenie strategii motywujących uczniów do podejmowania edukacji finansowej w celu zwiększenia ich umiejętności podejmowania decyzji.
Hiszpania
Znaczenie krytycznego myślenia w przygotowaniu młodych osób do złożonych sytuacji finansowych jest powszechnie uznawane, wraz ze skutecznością aktywnych i hybrydowych metod nauczania w rozwijaniu umiejętności krytycznego myślenia. Wrażliwość kulturowa w projektowaniu strategii edukacji finansowej jest postrzegana jako ważna dla promowania krytycznego myślenia wśród uczniów, odzwierciedlając różnorodne konteksty społeczno-kulturowe, w których podejmowane są decyzje finansowe.
Polska
Jeśli chodzi o pytania dotyczące krytycznego myślenia, <u>duża liczba 18 respondentów odpowiedziała</u> , że krytyczne myślenie jest niezwykle ważne w przygotowaniu młodych osób do w kompleksowych sytuacjach finansowych i życiowych.
Portugalia
Respondenci uznali, że bardzo ważne jest krytyczne myślenie w przygotowaniu młodych osób do radzenia sobie ze złożonymi sytuacjami finansowymi i życiowymi. Wykorzystanie aktywnych i hybrydowych metod nauczania w zwiększaniu krytycznego myślenia jest niezwykle ważne, a wrażliwość kulturowa w tworzeniu strategii zwiększania krytycznego myślenia jest bardzo ważna.

6. Podejmowanie decyzji – podsumowanie odpowiedzi

Włochy
Odpowiedzi są wystarczająco jednorodne i ogólnie wszyscy uczestnicy kwestionariusza uważają zdolność podejmowania decyzji w radzeniu sobie z życiowymi sytuacjami finansowymi za dość ważną lub niezwykle ważną. Tylko jeden respondent odpowiedział negatywnie na pytanie o skuteczności strategii motywowania do nauki o finansach.
Rumunia
Edukatorzy wierzą, że umiejętności podejmowania decyzji mają kluczowe znaczenie dla sukcesu w życiu, a silne partnerstwa i współpraca przyczyniają się do ogólnego dobrostanu młodych osób.
Cypr
Bardzo duża liczba uczestników (17/20) dostrzega znaczenie strategii motywujących uczniów do edukacji finansowej w celu zwiększenia ich umiejętności podejmowania decyzji.
Hiszpania
Podkreślono znaczenie umiejętności podejmowania decyzji dla ogólnego sukcesu i dobrego samopoczucia uczniów, a współpraca i motywacja zostały zidentyfikowane jako kluczowe czynniki w rozwijaniu umiejętności podejmowania decyzji.
Polska
Według respondentów różne obszary podejmowania decyzji są równie ważne. Jednak niekoniecznie współpraca lub partnerstwa wpływają na poziom umiejętności podejmowania decyzji przez młodzież.
Portugalia
Odpowiedzi na pytanie, czy uważasz, że umiejętności podejmowania decyzji są niezbędne dla sukcesu i ogólnego dobrostanu młodych ludzi, respondenci były zgodni, że jest to bardzo ważne, a udana współpraca lub partnerstwa zostały ocenione od bardzo ważnych do niezwykle ważnych inicjatyw.

7. Rozwiązywanie problemów – podsumowanie odpowiedzi

Włochy
Tylko jeden respondent podkreślił zdolność kreatywnego myślenia jako nieistotną dla sprostania wyzwaniom finansowym wśród młodych ludzi.
Rumunia
Edukatorzy doszli do wniosku, że dla ogólnego dobrego samopoczucia uczniowie muszą również być w stanie rozwiązywać problemy i myśleć krytycznie; staże i praca mogą być bardzo pomocne w pomaganiu im w rozwijaniu tych umiejętności. Niestety, respondenci również uważają, że nie ma wystarczających możliwości, aby stawić czoła wyjątkowym wyzwaniom, które napotykają nieuprzywilejowani nastolatki w celu rozwijania umiejętności rozwiązywania problemów, ani nie ma wystarczającej liczby strategii dostępnych w Rumunii, aby im w tym pomóc.
Cypr
W przypadku rozwiązywania problemów niezwykle ważna jest umiejętność skutecznego rozwiązywania problemów w kontekście wyzwań finansowych, a także ocena możliwości znalezienia pracy w określonych obszarach.
Hiszpania
Umiejętność rozwiązywania problemów są uważane za kluczowe dla młodych osób, szczególnie w kontekście wyzwań finansowych, co podkreśla znaczenie dostosowanych strategii dla młodzieży znajdującej się w niekorzystnej sytuacji.
Polska
Różnorodne umiejętności rozwiązywania problemów są równie ważne według respondentów, zwłaszcza zdolność do kreatywnego i skutecznego rozwiązywania problemów w kontekście wyzwań finansowych.
Portugalia
Stwierdzenia w tej sekcji dotyczące kreatywnego i skutecznego rozwiązywania problemów w kontekście wyzwań finansowych zostały odebrane jako bardzo ważne przez respondentów. Jeśli chodzi o pośrednictwo pracy, pomoc w zwiększeniu umiejętności rozwiązywania problemów, najwięcej respondentów uznało je za umiarkowanie ważne.

8. Refleksyjne myślenie – podsumowanie odpowiedzi

Włochy
Respondenci ogólnie pozytywnie ocenili zdolność do refleksyjnego myślenia w kwestiach finansów osobistych. Jedyna negująca uwaga pojawiła się w pytaniu o ocenę przydatności staży w celu zwiększenia wiedzy finansowej wśród młodych ludzi.
Rumunia
Mając tradycyjne systemy edukacyjne w Rumunii, nauczyciele uważają, że istnieją nieskuteczne metody wspierania emocjonalnych i relacyjnych aspektów umiejętności refleksyjnego myślenia.
Cypr
Staże lub doświadczenie zawodowe odgrywają kluczową rolę w promowaniu refleksyjnego myślenia wśród młodych studentów, a 17 respondentów popiera takie działania.
Hiszpania
Respondenci byli zgodni, że umiejętność refleksyjnego myślenia jest ważna. Wszystkie stwierdzenia w tej kategorii mieszczą się w przedziale od ważnej, przez umiarkowanie ważnej do niezwykle ważnej.
Polska
Respondentów byli zgodni, wskazując, że refleksyjne myślenie jest niezwykle ważną umiejętnością.
Portugalia
Odpowiedzi w tej sekcji pokazują, że portugalscy nauczyciele uważają, że umiejętności podejmowania decyzji są bardzo ważne. Umiejętności emocjonalne i relacyjne związane z refleksyjnym myśleniem są umiarkowanie ważne, a staż jest umiarkowanie lub bardzo ważnym doświadczeniem.

9. Pytania otwarte

Podano przykłady tego, jak edukacja finansowa wpłynęła na decyzje młodych ludzi.

Włochy

Troje respondentów stwierdziło, że wiedza finansowa pozytywnie wpłynęła na młodych ludzi w zarządzaniu niewielkimi sumami pieniędzy. Z kolei jeden respondent jednoznacznie wyraził, że nie potrafi odpowiedzieć na to pytanie.

Rumunia

1. Poznając koncepcje budżetowania, oszczędzania i inwestowania, młodzi ludzie mogą stać się bardziej odpowiedzialni w zarządzaniu swoimi finansami osobistymi
2. Uczestnicząc w programach edukacji finansowej, młodzi ludzie uczą się unikać niepotrzebnych wydatków.
3. Dzięki edukacji finansowej młodzi ludzie rozumieją znaczenie długoterminowych inwestycji i zamiast impulsywnie wydawać pieniądze, mogą zdecydować się na inwestowanie w akcje i fundusze inwestycyjne
4. Edukacja finansowa wpływa na życie młodych ludzi każdego dnia, od lepszego lub gorszego zarządzania pieniędzmi otrzymywanymi od rodziców, po podejmowanie decyzji o zakupie różnych rzeczy na własny użytek.
5. Młodzi ludzie mogliby zdecydować czy kontynuować naukę w Rumunii, czy uczęszczać na uniwersytet poza krajem, w UE.
6. Zrozumienie podstawowych pojęć finansowych jest jednym ze sposobów, w jaki edukacja finansowa wpływa na decyzje młodych ludzi.
7. Planowanie i ustalanie celów finansowych.

Cypr

1. Wielu studentów interesuje się finansami po wzięciu udziału w seminarium na temat finansów osobistych zorganizowanym przez uniwersytet.
2. Wiedza finansowa ma wpływ na decyzje młodych osób, umożliwiając im dokonywanie świadomych wyborów dotyczących budżetowania, oszczędzania i inwestowania. Na przykład, osoba może zdecydować się na stworzenie budżetu na swoje miesięczne wydatki po tym, jak dowie się, jak ważne jest efektywne zarządzanie pieniędzmi.
3. Studenci wykorzystują swoje umiejętności finansowe do oceny wydatków na studiów, analizując opłaty, pomoc finansową i stypendia.
4. Przykładem może być wpływ na decyzje podejmowane przy wyborze określonej kariery zawodowej.

5. Wiedza finansowa może wpływać na decyzje młodych osób, pomagając im przedkładać odpowiedzialność finansową nad krótkoterminowe zyski.
6. Umiejętności finansowe odgrywają kluczową rolę w kształtowaniu decyzji młodych osób, zapewniając im wiedzę i umiejętności potrzebne do dokonywania świadomych wyborów finansowych.
7. Młodzi ludzie muszą zrozumieć, że umiejętność zarządzania pieniędzmi jest kluczową umiejętnością życiową, która jest wymagana we wszystkich aspektach dorosłego życia.

Hiszpania

1. Zauważa się lepsze zarządzanie własnymi zasobami oraz zrozumienie otaczającego świata, gdy jest to edukacja, której młoda osoba nie otrzymała w domu.
2. Dzięki praktycznym projektom, które symulują rzeczywiste sytuacje finansowe, studenci uczą się zarządzać zasobami i podejmować świadome decyzje dotyczące oszczędności i inwestycji.
3. Na przykład w jednej z części programu nauczania pracujemy nad symulacjami budżetowymi, aby młode osoby nauczyły się podejmować decyzje dotyczące wydatków, oszczędzania i inwestowania, itp. Ma to pozytywny wpływ na ich wybory i miejmy nadzieję, decyzje finansowe w przyszłości.
4. Studenci, którzy uczestniczyli w programach związanych z edukacją finansową, itp. są postrzegani jako lepiej przygotowani lub posiadający bardziej konkretną wiedzę.
5. Na przykład, jeden ze studentów pierwszego roku studiów pedagogicznych zdecydował się na refinansowanie swojej pożyczki uniwersyteckiej, ponieważ wiedza o stopach procentowych, rodzajach pożyczek i warunkach w bardziej konkretny sposób pozwoliła mu mieć kontrolę nad własną sytuacją finansową.
6. Jak myślą o swojej przyszłości, planie studiów, itp. młodzi ludzie wykształceni finansowo są bardziej odpowiedzialni, autonomiczni w podejmowaniu decyzji i myśleniu o swojej przyszłości.
7. Lepsze zarządzanie budżetem w celu bezpieczniejszego podejścia do niezależnego życia i skoncentrowania się na studiach.

Polska

1. Młode osoby planują inwestycje w swój pierwszy samochód lub mieszkanie. Mogą zaplanować swój budżet. Dzięki temu zwiększają swoje umiejętności podejmowania decyzji i krytycznego myślenia.
2. W dzisiejszych czasach młodzi mają dobre umiejętności cyfrowe oraz mogą korzystać z bankowości elektronicznej i czytać wykresy, aby

porównywać waluty, między innymi wpływając na podejmowane przez nich decyzje dotyczące oszczędności lub wydatków na podróże po Europie.

3. Zmieniające się nawyki konsumentów.
4. Młodzi ludzie są ciekawi świata, a dzięki umiejętnościom finansowym mogą planować wycieczki i podróże, szacować, ile muszą zaoszczędzić i który kraj mogą odwiedzić.
5. W rzeczywistości młode osoby kupują więcej, co niekoniecznie przekłada się na ich mądre decyzje finansowe. Z drugiej strony lepiej znają wartość pieniądza, wiedzą, ile co jest warte i mają aplikacje, które pomagają im w sprawach finansowych.
6. Podejmując pracę w młodym wieku, jest często decyzją aby mieć kieszonkowe lub samemu się utrzymywać.
7. Młode osoby kupują rzeczy bardzo szybko. Ich umiejętności zarządzania finansami są czasami bardzo niskie. W rezultacie muszą pożyczać pieniądze i ograniczać niektóre zaplanowane wcześniej wydatki.

Portugalia

1. Respondenci odpowiedzieli, że ważne jest, aby nastolatki nauczyły się zarządzać swoim „miesięcznym kieszonkowym”.
2. Młode osoby chcą stać się mądrzejszymi konsumentami, zdobywając wiedzę finansową, która pomoże im w przyszłości podejmować lepsze decyzje i stać się bardziej świadomymi wartości pieniądza.
3. Młode osoby chcą dokonywać lepszych wyborów oraz lepiej i efektywniej zarządzać pieniędzmi, a także podejmować świadome decyzje dotyczące wniosków finansowych i kredytów długoterminowych.
4. Konieczne jest zwiększanie ich percepcji świata dorosłych, w którym trzeba nadać priorytet wykorzystaniu pieniędzy na niezbędne wydatki, a nie zbędne.

Podano przykłady udanej współpracy/partnerstw, które znacząco przyczyniły się do promowania edukacji finansowej wśród młodych ludzi.

Włochy

Żaden z uczestników nie był w stanie odpowiedzieć na to pytanie.

Rumunia

- 1 Tzw. Szkoła pieniędzy.
- 2 Edukacja finansowa i mentoring.
- 3 Kursy Rumuńskiego Instytutu Bankowego (Romanian Banking Institute, IBR).
- 4 Współpraca z firmami z branży handlowej, turystycznej i bankowej.
- 5 Banki i organizacje pozarządowe na rzecz edukacji finansowej. Szkoły i organizacje pozarządowe.
- 6 W przeszłości współpracowaliśmy z instytucjami specjalizującymi się w edukacji finansowej, aby uczyć młodych ludzi podstawowych pojęć, których potrzebują.
- 7 Udało nam się nawiązać współpracę z firmą doradztwa finansowego i instytucją bankową w celu zorganizowania obszernego seminarium na temat planowania finansowego i zarządzania ryzykiem.

Cypr

1. Współpraca między instytucjami finansowymi, organizacjami edukacyjnymi i agencjami rządowymi znacząco przyczyniła się do rozwoju wiedzy finansowej wśród młodzieży. Na przykład, partnerstwa między bankami i szkołami w celu zapewnienia warsztatów edukacji finansowej.
2. Szkoły i instytucje finansowe, organizacje pozarządowe, rządy oraz interesariusze z różnych sektorów.
3. Programy edukacji finansowej w szkołach: współpraca między instytucjami edukacyjnymi, agencjami rządowymi i instytucjami finansowymi doprowadziła do opracowania i wdrożenia programów edukacji finansowej w szkołach.
4. Wiedza finansowa poza szkołą i rola, jaką rodzice i rodzina mogą odegrać jest bardzo ważna.
5. Na Cyprze nie ma tak wielu przypadków współpracy. Niektóre banki współpracują z uniwersytetami.
6. Organizacje non-profit zajmujące się edukacją finansową często współpracują ze szkołami w celu realizacji programów.
7. Nie ma ich zbyt wiele na Cyprze, więc byłoby wspaniale nawiązać więcej współpracy.

Hiszpania

1. Współpraca z lokalnymi podmiotami bankowymi (Cajamar) pozwoliła zorganizować wykłady i warsztaty dla uczniów 3 i 4 klas szkoły średniej, takie jak „Finanse, które sprawiają, że się rozwijasz”.

2. W ubiegłym roku wspólnie z bankowością mobilną Abanca zrealizowaliśmy projekt edukacji finansowej dla uczniów szkół podstawowych, średnich i zasadniczych zawodowych drugiego i trzeciego stopnia. Projekt miał na celu przekazanie im wiedzy na temat finansów z elementami historii, sztuki, literatury i celów zrównoważonego rozwoju.
3. Wzięliśmy udział w konkursie Finanse dla Wszystkich, który ma na celu wprowadzenie wiedzy finansowej do klas. Nie ma znaczenia, czego uczysz, czy jest to historia, matematyka czy cokolwiek innego. Wiedza finansowa jest czymś, co ma zastosowanie do wszystkiego i przyczynia się do rozwoju innych ważnych umiejętności, które są w programie, takich jak przedsiębiorczość, matematyka, język (kompetencje przekrojowe).
4. W Hiszpanii istnieje kilka programów edukacji finansowej, które działają bardzo dobrze i są przygotowywane i prezentowane w szkołach i instytucjach. Tutaj na uniwersytecie tworzymy również konkursy, takie jak Kultura Finansowa, która jest obecnie w 3. Edycji, kierowane do szkół średnich.
5. Współpracowaliśmy z lokalnymi firmami, aby zapewnić uczniom praktyczne doświadczenia i rozmowy na temat finansów osobistych.
6. Sesje edukacji finansowej z firmami.
7. Prawda jest taka, że jest to temat, którym nie zajmujemy się zbyt często.

Polska

1. Polskie banki przygotowały podcasty i prowadzą badania mające na celu edukację w zakresie wiedzy finansowej i kluczowych umiejętności w obszarze finansów.
2. Możliwości mentoringu i job-shadowingu w miejscu pracy.
3. Kurs online i filmy wideo w ramach projektu Erasmus FIL - Finanse w życiu codziennym: <https://fil.erasmus.site/e-learning/>.
4. Przykładem może być współpraca szkół z biznesem w celu rozwijania umiejętności i korzystania z programu Excel.
5. Bakcyl - Bankowcy dla edukacji finansowej młodzieży. Jest przeznaczony dla szkół, aby wzięły udział w lekcjach edukacji finansowej.
6. Instytucje publiczne, zwłaszcza urzędy pracy, organizują szkolenia na tematy finansowe, w tym jak przygotować przepływy pieniężne, budżetowanie, obliczanie pożyczek i prognozowanie.
7. Pomiędzy szkołami w ramach projektów wzajemnego uczenia się lub konkursów na temat wartości pieniądza.

Portugalia

1. Projekty w szkole i w społeczności, które obejmują podejmowanie decyzji i pewną ilość wiedzy o inwestowaniu, nie tylko wymagające od młodych ludzi zarządzania ograniczonym budżetem, ale także wymagające od nich zainwestowania czasu i wysiłku, aby nauczyć się wartości rzeczy (poza czytaniem ceny).
2. Mini bohaterowie oszczędzania - DS Intermediários de Crédito Águeda.
3. Fundacja Copertino de Miranda z projektem „Oszczędzanie to zarabianie”.

Wymieniono główne wyzwania finansowe stojące przed młodymi osobami w wieku 15-18 lat.

Włochy

Trzy wyzwania dotyczyły zdolności młodych ludzi do zrozumienia prawdziwej wartości pieniędzy, a co za tym idzie pracy. Dwie odpowiedzi podkreślały zdolność młodych ludzi do odróżnienia tego, co jest naprawdę niezbędne do zakupu, od tego, co nie jest.

Rumunia

- 1 Przygotowania, niepowodzenie, codzienne wymagane kwoty pieniędzy, banki, itp.
- 2 Najczęstsze pragnienia wśród młodych ludzi dotyczą rozrywki, a pragnienia źle zarządzane mogą podważyć stabilność finansową.
- 3 Studenci nie są kształceni w zakresie przedsiębiorczości, a szkoły nie zapewniają wystarczającej liczby kursów/informacji na ten temat.
- 4 Zarządzanie kieszonkowym. Wzory do naśladowania.
- 5 Wiele młodych osób uważa, że ważne jest, aby inwestować w ubrania i produkty, które sprawiają, że wyglądają dobrze.
- 6 Budżet rodzinny.
- 7 Słabe strony związane są z brakiem konkretnej wiedzy na temat środowiska biznesowego w Rumunii.
- 8 Zarządzanie zasobami finansowymi, często ograniczonymi w celu zakupu wszystkiego, co niezbędne do szkoły, ale także do codziennego życia.
- 9 Zbyt wiele niepotrzebnych, negatywnych i nieistotnych informacji w Internecie. Młodzi ludzie nie są uczeni dokonywania wyborów i nie wiedzą, jak interpretować informacje.

Cypr
1. Wydatki na edukację, takie jak opłaty uniwersyteckie. 2. Budżetowanie, oszczędzanie i zrozumienie zadłużenia. 3. Ograniczona wiedza finansowa i wyzwania ekonomiczne. 4. Niepodległość i emancypacja. 5. Młode osoby mogą mieć trudności z odróżnieniem potrzeb od zachcianek, unikaniem impulsywnych wydatków i brakiem dostępu do przystępnych cenowo usług finansowych. 6. Wiele młodych osób staje przed wyzwaniem zarządzania pożyczkami studenckimi i długiem zaciągniętym w związku ze studiami wyższymi. Budżetowanie i planowanie finansowe mogą być zniechęcającymi zadaniami dla młodych osób, którzy po raz pierwszy samodzielnie zarządzają swoimi finansami. Młodzi ludzie mogą również mieć ograniczone możliwości zarobkowe i zatrudnienia, zwłaszcza jeśli godzą naukę z pracą w niepełnym wymiarze godzin lub stażami. 7. Brak formalnego finansowania.
Hiszpania
1. Zarządzanie zasobami, niedobór zasobów, gdy są dostępne, brak wiedzy. 2. Brak zrozumienia systemu finansowego, presja na dostęp do produktów konsumenckich i słabe planowanie przyszłości. 3. Presja dzisiejszego konsumpcjonizmu. 4. Brak wiedzy o tym, jak zarządzać pieniędzmi, jak niewiele młode osoby mają w tym wieku i presja ze strony społeczeństwa, aby mieć rzeczy, zwłaszcza gadżety technologiczne, takie jak telefony, które generują niepokój i młode osoby koncentrują się na tym, jak je zdobyć, nawet jeśli rodziny na nie nie stać. - Konsumpcjonizm - Brak wiedzy na temat programów oszczędnościowych - Trendy technologiczne - Między innymi brak zarządzania. 5. Zrozumienie podstawowych pojęć finansowych, podejmowanie decyzji dotyczących wydatków i odpowiedzialne działanie. 6. W zależności od sytuacji finansowej rodziny, wyzwania te będą dotyczyć w mniejszym lub większym stopniu: finansowania szkolnictwa wyższego i finansów osobistych. W bardzo niewielu przypadkach rozważa się oszczędzanie na przyszłość.
Polska
1. Wydatki, przepływ gotówki, planowanie finansów. 2. Bycie na debecie.

3. Młode osoby nie mają wystarczających zasobów, aby podejmować wiele decyzji.
4. Młodzi ludzie nie wiedzą, jak planować oszczędności i określać swoje dochody.
5. Wiele młodych osób bierze pożyczki, ale nie są świadomi tego, ile będą musieli oddać.
6. Problemem pozostają podstawy. Młode osoby nie znają podstaw finansów, jak oszczędzać, ile wydawać, aby mieć wystarczająco dużo pieniędzy i jak planować, budżetować.
7. Wyzwaniem są oszczędności, jak oszczędzać i dlaczego.
8. Kiedy liczysz, nadal musisz liczyć na siebie. Wyzwaniem jest dostęp do szkoleń w zakresie umiejętności finansowych i włączenie ich do programów nauczania.

Portugalia

1. Dużo rozproszenia i ogromna atrakcyjność konsumpcji, przy czym młodzi ludzie mają trudności z dokonywaniem dobrych wyborów i zarządzaniem budżetem., chcą wszystkiego i uważają, że „ktoś” musi ich sponsorować.
2. Nawyk oszczędzania. Jeśli młodzi ludzie zrozumieją, że pieniądze nie są nieskończone, szybciej nauczą się, jak ważne jest oszczędzanie i przeznaczanie tych oszczędności na niezbędne rzeczy lub rzeczy, które lubią najbardziej.
3. Zarządzanie zasobami finansowymi, kartami i ich racjonalne wykorzystanie jest wyzwaniem dla młodych osób.
4. Wyzwaniem dla młodych osób okazuje się fakt, że ich rodzice nie są w stanie zapewnić im zbędnych dóbr, których pragną, a będąc niedoinformowanymi, czują się sfrustrowani.

Podzielono się opinią w jakim stopniu młodzi ludzie z tej grupy demograficznej są świadomi dostępnych programów edukacji finansowej.

Włochy

Wszystkie odpowiedzi (łącznie 9 odpowiedzi) podkreślały brak świadomości młodych ludzi w dziedzinie finansów i w odniesieniu do programu alfabetyzacji finansowej.

Rumunia

- 1 W obecnych czasach 60% nastolatków postrzega programy z zakresu wiedzy finansowej jako kurs fakultatywny i w ich oczach najlepiej, aby tak pozostało.
- 2 Programy edukacji finansowej nie są wystarczająco promowane w szkołach.
- 3 Młodzi ludzie są bardzo mało świadomi dostępnych programów edukacji finansowej.
- 4 Młodzi ludzie nie wiedzą zbyt wiele o dostępnych programach edukacji finansowej. Informacje nie wydają się być tak łatwo dostępne lub promowane, jak powinny.
- 5 Młodzi ludzie są mniej świadomi tych programów, ponieważ nie są one odpowiednio zintegrowane z programem szkolnym lub uniwersyteckim.
- 6 Młodzi ludzie z grup mniejszościowych mają ograniczony dostęp do informacji o programach edukacji finansowej.
- 7 Niektóre programy edukacji finansowej są promowane za pośrednictwem kanałów mediów społecznościowych, z których młodzi ludzie nie korzystają często lub które dostarczają nieprawidłowych i niejasnych informacji.

Cypr

1. Zwykle młodzi ludzie nie są świadomi lub brak u nich zainteresowania takimi kwestiami jak dostępne programy edukacji finansowej.
2. W tym wieku szkoła i nauczyciele mają znaczący wpływ na uczniów. Ogólnie rzecz biorąc, jest bardziej prawdopodobne, że uczniowie będą świadomi programów z zakresu wiedzy finansowej, jeśli są one aktywnie zintegrowane ze szkolnym programem nauczania.
3. Ogólnie rzecz biorąc, młodzi ludzie nie są świadomi programów i możliwości, które są dla nich dostępne.
4. Wielu uczniów z tej grupy demograficznej jest świadomych dostępnych dla nich programów wiedzy finansowej, szczególnie tych zintegrowanych z ich szkolnym programem nauczania. Jednak poziomy świadomości mogą się różnić.
5. Myślę, że brakuje świadomości na temat możliwości edukacji finansowej, które istnieją obecnie, więc ważne jest, aby podnosić świadomość.
6. Poziom świadomości wśród uczniów na Cyprze w zakresie dostępnych programów edukacji finansowej może się różnić w zależności od kilku czynników, w tym działań organizacji oferujących takie programy, integracji edukacji finansowej ze szkolnym programem nauczania

oraz ogólnego nacisku kładzionego na edukację finansową w ramach systemu edukacji.

7. Zazwyczaj nie są oni informowani o inicjatywach i programach. Jednak dzięki Internetowi mają dostęp do różnych stron internetowych i zasobów cyfrowych.

Hiszpania

1. Nie jest to powszechne, aby młodzi ludzie byli świadomi dostępnych programów edukacji finansowej.
2. Brak świadomości wśród uczniów z trudnościami społecznymi.
3. Tylko ci, którzy korzystali z takich programów, są z nim zaznajomieni i pracowali nad udoskonaleniem swoich umiejętności.
4. Potrzebna jest oczywiście znacznie większa świadomość ze strony centralnych instytucji państwowych oraz na poziomie autonomicznym i lokalnym, współpracujących podmiotów finansowych z sektorem edukacji i instytucjami publicznymi.
5. Jest mało przypadków świadomości w tym zakresie.
6. Większość młodych osób nie jest świadoma dostępnych programów.
7. Nie sądzę, aby młodzi ludzie byli świadomi takich programów, bo nawet sam ich nie znam.

Polska

1. Młodzi ludzie nie są świadomi takich programów edukacyjnych. To dorośli o nich wiedzą.
2. Niewiele informacji jest dostępnych w tym zakresie. Staramy się doradzać młodym osobom na uniwersytecie na temat różnych dostępnych programów, w tym programów Erasmus.
3. Młodzi ludzie nie mają takich informacji nt. programów edukacji finansowej.
4. Poziom świadomości o dostępnych programach edukacji finansowej jest wciąż niski u młodych ludzi.
5. Sytuacja jest lepsza, ale media powinny ogłaszać programy dotyczące umiejętności finansowych, aby więcej młodych ludzi mogło wziąć w nich udział i poszerzyć swoją wiedzę.
6. Poziom świadomości można ocenić na 50/50.
7. Poziom świadomości o edukacji finansowej jest niski.

Portugalia

1. Młodzi ludzie nie są zbyt świadomi istniejących programów, chociaż zdają sobie sprawę, że brakuje również możliwości.
2. Przykład, jaki rodzice dają w radzeniu sobie z pieniędzmi, jest bardzo ważny. W tym sensie ważne jest, aby dzieci od najmłodszych lat uczyły

się rozróżniać, które wydatki są niezbędne, a które nie, porównywać produkty i zalety oszczędzania. Niektórzy z tych młodych ludzi mają już wiedzę na temat finansów.

3. Myślę, że młodzi ludzie nie wiedzą lub nie są zbyt dobrze poinformowani o dostępnych programach edukacji finansowej.

3. WYDARZENIA, KTÓRE WPŁYNĘŁY NA POZIOM ROZWOJU UMIEJĘTNOŚCI

Kompetencje rozwijane w poszczególnych krajach są ściśle powiązane z ich dynamiką historyczną, gospodarczą i społeczną. Przeanalizowaliśmy najważniejsze wydarzenia, które miały wpływ na wszystkie lub większość krajów partnerskich. M.in. przystąpienie do strefy euro czy kryzys finansowy z 2008 roku. Następnie przyjrzelśmy się wydarzeniom w każdym kraju, które wpłynęły na jego rozwój oraz historię gospodarczą i społeczną. Analiza tych wydarzeń pomogła w lepszym zrozumieniu wspólnych wyzwania i podjętych Włoch, Rumunii, Cypru, Hiszpanii, Polski i Portugalii.

Przyjęcie euro:

- Włochy przeszły na euro w 2001 r., co doprowadziło do obniżenia stopy bezrobocia i wzrostu eksportu. Było to jednak również krytykowane za kardynalną zasadę, która pozostawia ludzi na łasce prywatnych rynków i podnosi ceny wszystkiego, co ludzie kupują.
- Cypr przyjął euro, jako że stanowi część Unii Europejskiej, doświadczył innych publicznych i inteligentnych modyfikacji, takich jak badania i rozwój, oraz reformy w dziedzinie usług, a także trudnej sytuacji gospodarczej, oprócz rozwiązań w dziedzinie turystyki, a także przemysłu zorientowanego na eksport.
- Postępowanie się euro w Portugalii spowodowało wiele zmian, w tym możliwość większego handlu i inwestycji w kraju, europejskie fundusze finansowe dla społeczności oraz dostosowanie przepisów i standardów do portugalskiej codzienności. Spowodowało to ogromne uderzenie w portfele Portugalczyków, w wyniku czego ceny wzrosły niekiedy czterokrotnie.
- Przystąpienie do strefy euro w 2002 r. stanowiło ostatnią integrację gospodarczą Hiszpanii ze Wspólnotą Europejską, która trwale zmieniła walutę tego kraju. Posunięcie to doprowadziło do rewizji dotychczasowej polityki pieniężnej i zwiększenia możliwości handlowych, ale jednocześnie wymagało zmian w krajowych praktykach gospodarczych.
- W przeciwieństwie do innych krajów Unii Europejskiej, Polska nadal utrzymuje swoją walutę krajową i nie używa tej samej waluty, co większość państw w UE – euro. Jednak wejście do Unii Europejskiej w 2004 r. związało jej ręce w kwestiach finansowych i gospodarczych, zbliżając ją do poziomów stóp procentowych, które ma w zanadrzu strefa euro.

- Rumunia jest drugim krajem, obok Polski, który nie zmienił swojej waluty krajowej. Pomimo członkostwa w Unii Europejskiej od 2007 r., Rumunia utrzymała swoją walutę, leja, zamiast przyjąć euro.

ISTOTNE WYDARZENIA W KAŻDYM KRAJU

WŁOCHY

Każde wydarzenie miało inny wpływ na włoską młodzież i gospodarkę, kształtując ich perspektywy i wyzwania w poruszaniu się po zawitościach finansowych oraz gospodarczych.

Współczesna rewolucja internetowa (2000): Włochy były świadkiem znaczącej transformacji w korzystaniu z Internetu w 2000 r., naznaczonej pojawieniem się algorytmów, sieci społecznościowych, połączeń szerokopasmowych i mobilnych. Pojawienie się smartfonów przyniosło korzyści, ale także postawiło wyzwania, takie jak niezwyfikowane informacje i programy finansowe w mediach społecznościowych.

Przyjęcie euro (2001): Włochy przeszły na euro w 2001 r., co przyniosło pozytywne rezultaty, takie jak zmniejszenie bezrobocia i zwiększenie wielkości eksportu. Krytykowano jednak podporządkowanie prywatnym rynkom i znaczny wzrost cen produktów codziennego użytku.

Włoski kryzys gospodarczy (2008–2014): Włochy stanęły w obliczu wyzwań gospodarczych po 2008 r., z okresami stagnacji i recesji, spotęgowanymi przez kryzys zadłużeniowy z 2011 r. Kryzys wymagał zastosowania niepopularnych środków, w tym cięć wydatków publicznych i podwyżek podatków.

Konflikt rosyjsko-ukraiński: Inwazja Rosji na Ukrainę w 2022 r. spowodowała zawirowania rynkowe i niepewność, wpływając na ceny energii, koszty kredytów i rynki eksportowe. Włochy odnotowały wzrost PKB i zatrudnienia pomimo zmniejszonego eksportu do Rosji i na Ukrainę.

Zaprzestanie nowym ofertom Airbnb i wynajmu krótkoterminowego: Proponowane przepisy mają na celu ograniczenie krótkoterminowego wynajmu w historycznych centrach miast, co wywołało protesty, zwłaszcza ze strony studentów, w związku z obawami o wzrost cen wynajmu.

Wpływ COVID-19 na włoską młodzież: Pandemia COVID-19 znacząco wpłynęła na młodych Włochów, powodując objawy takie jak izolacja społeczna, samotność i demoralizacja w odniesieniu do przyszłości, jak podkreśliła Simona Barbera z CPS

Giovani w szpitalu Niguarda. UNICEF donosi, że istniejące wcześniej problemy ze zdrowiem psychicznym wśród młodych ludzi w wieku od 10 do 19 lat mogą mieć długoterminowe negatywne reperkusje po pandemii. Badanie przeprowadzone przez Istituto Superiore di Sanità (ISS) ujawniło problemy behawioralne i różne zaburzenia wśród włoskich dzieci i młodzieży podczas pandemii.

RUMUNIA

Denominacja (2005):

Proces denominacji w Rumunii w 2005 r. miał na celu walkę z wysoką inflacją poprzez usunięcie czterech zer z waluty. Kierowany przez Mugura Isărescu, Narodowy Bank przeszedł na system wyznaczania poziomu inflacji, sygnalizując zmianę w kierunku bardziej rygorystycznego zarządzania inflacją w celu osiągnięcia efektywności gospodarczej. Przyjęcie „nowego leja” (RON) miało na celu poprawę stabilności monetarnej, zwiększenie zaufania inwestorów i poprawę klimatu inwestycyjnego. Wpłynęło to jednak na nawyki związane z oszczędzaniem i pożyczaniem, a zmiany wartości nominalnych dotknęły ludzi i firmy.

Kryzys finansowy 2009:

Rumunia stawiała czoła kryzysowi finansowemu w 2009 r. z początkowym optymizmem, który doprowadził do zaprzeczenia jego powagi. PKB spadł o 7,1%, a rząd starał się o pakiet finansowania zewnętrznego w wysokości 20 mld euro. Transze MFW zostały wykorzystane głównie na pokrycie deficytu budżetowego, co doprowadziło do cięć płac i wzrostu bezrobocia. Ponad 250 000 osób straciło pracę, co wpłynęło na spłatę kredytów i konsumpcję. Dostęp do kredytów bankowych zmniejszył się, ponieważ firmy zamroziły zatrudnienie i obniżyły pensje, pogłębiając wyzwania gospodarcze.

Deflacja (2016-2017):

Po kryzysie w 2009 r. i spadku cen ropy naftowej, deflacja dotknęła Rumunię – po raz pierwszy od 1989 r. – ponieważ zmieniły się również zachowania konsumentów. Wielu konsumentów zaczęło spłacać zadłużenie i oszczędzać więcej, ograniczając wydatki niezbędne do utrzymania wzrostu gospodarczego. Narodowy Bank Rumunii zareagował swobodniejszymi warunkami monetarnymi, obniżając stopy procentowe, a także obniżając wskaźniki rezerw, aby pobudzić akcję kredytową i gospodarkę w obliczu słabego popytu konsumpcyjnego.

Podsumowując, trendy te wskazują na zmienność gospodarczą w Rumunii, a na jej kurs gospodarczy w ciągu ostatnich trzech dekad znaczący wpływ miała polityka przeciwdziałania inflacji i zarządzania kryzysami finansowymi oraz stymulowania wzrostu gospodarczego.

CYPR

Cypr jest etnicznie podzielony między Greków cypryjskich i Turków cypryjskich. Podział etniczny tradycyjnie odzwierciedlał praktykę odrębnych systemów edukacji. Wyspa została ogłoszona niepodległą w 1960 r. w ramach porozumień zawartych między Grecją, Turcją i Wielką Brytanią. Konflikty zbrojne z lat 1963 i 1974 to zjawiska, które rozdzieliły dwie społeczności żyjące razem, a tym samym podzieliły wyspę. Chociaż Cypr przystąpił do UE w 2004 r., *acquis communautaire* ma zastosowanie zawieszane na obszarach znajdujących się pod faktyczną kontrolą Republiki Cypryjskiej.

Zmiany społeczne i gospodarcze:

Kryzys gospodarczy z 2013 r. spowodował znaczące reformy, skoncentrowane na osiągnięciu transformacji systemowej i wdrożeniu Agendy 2030. Wysiłki zostały skierowane na pokój, wzmocnienie pozycji młodzieży, eliminację ubóstwa, zdrowie, energię odnawialną, godną pracę, równość płci i ochronę mórz. Kraj priorytetowo traktuje reformę polityki opieki społecznej, rozwój rolnictwa, zarządzanie zasobami wodnymi i ustawodawstwo dotyczące równości płci.

Skutki legislacyjne i polityczne:

Cypr jest powiązany z gospodarką rosyjską, niemniej jednak gospodarka wykazała znaczny wzrost powyżej średnich UE. Kraj angażuje się w rozwój nieturystycznych sektorów usług i branż zorientowanych na eksport w ramach wysiłków na rzecz dywersyfikacji gospodarki. W związku z tym plany odbudowy i odporności, fundusze spójności UE i długoterminowe strategie konkurencyjnego wzrostu są ważnymi elementami, które muszą koniecznie towarzyszyć dywersyfikacji gospodarczej i zwiększaniu produktywności. Wynika to z niskiego poziomu inwestycji w celu zwiększenia produktywności kapitału i siły roboczej, niskich inwestycji w technologie cyfrowe i ekologiczne oraz wyższych rosnących stóp procentowych.

Istotne wydarzenia krajowe, globalne i europejskie:

UE koncentruje się na promowaniu edukacji finansowej wśród swoich obywateli, a Komisja wspiera państwa członkowskie w opracowywaniu polityk, programów i materiałów edukacyjnych w zakresie edukacji finansowej. Bank Centralny Cypru podjął inicjatywy mające na celu poprawę edukacji finansowej, uznając jej znaczenie dla dobrobytu indywidualnego i gospodarczego.

Wpływ na programy rozwoju umiejętności:

Umiejętności finansowe odgrywają kluczową rolę w dobrobycie indywidualnym i ekonomicznym, co ma wpływ na programy rozwoju umiejętności na Cyprze. Obejmują one wspieranie nastawienia na rozwój, ustalanie jasnych celów finansowych, zarządzanie ryzykiem, wykorzystywanie szans, przyjmowanie skutecznych modeli, promowanie własnego wizerunku, priorytetowe traktowanie płynności finansowej, uczenie się przez całe życie i inwestowanie w możliwości generowania dochodu.

HISZPANIA

Niedawny kontekst historyczny Hiszpanii, w szczególności kryzys finansowy z 2008 r., miał głęboki wpływ na postawy i decyzje finansowe. Kryzys spowodował wstrząsy gospodarcze, wysokie bezrobocie i dewaluację nieruchomości, skłaniając do ostrożnych zachowań finansowych. Okres ten podkreślił znaczenie oszczędności, planowania i mądszego zarządzania finansami. Wdrożono reformy regulacyjne mające na celu poprawę nadzoru i przejrzystości w sektorze finansowym, aby zapobiec przyszłym kryzysom.

Po 2008 r.

Po 2008 r. Hiszpania skupiła się na restrukturyzacji i ożywieniu gospodarczym, wdrażając reformy mające na celu ustabilizowanie sektora finansowego i przywrócenie wzrostu. Inicjatywy obejmowały restrukturyzację banków, środki oszczędnościowe i zwiększone wysiłki w zakresie edukacji finansowej. Kryzys spowodował zmianę kulturową w kierunku konserwatywnych praktyk finansowych, z naciskiem na oszczędności i długoterminową stabilność.

Zmiany społeczne i gospodarcze:

Zmiany w zatrudnieniu lub kosztach życia, a także modyfikacje w systemach opieki społecznej wpłynęły na postrzeganie finansów i zarządzanie nimi. Zwiększona elastyczność w sposobie pracy, możliwości przedsiębiorcze i wyższe koszty życia – wszystko to kładzie większy nacisk na dobre samopoczucie finansowe. Nowe warunki opieki społecznej obejmują większą odporność finansową i większą samodzielność.

Wpływ ustawodawczy i polityczny w Hiszpanii nadaje priorytet inicjatywom edukacji finansowej w celu wzmocnienia pozycji obywateli. Obowiązkowa edukacja finansowa w szkołach wyposaża młodych ludzi w niezbędne umiejętności finansowe, podczas gdy przepisy finansowe nadają priorytet ochronie konsumentów i przejrzystości. Polityka rządu, która oferuje ulgi podatkowe do oszczędzania i inwestowania, zachęca do odpowiedzialnych zachowań finansowych i powiększania dobrobytu.

POLSKA

Historyczna ścieżka Polski – w szczególności trajektoria od gospodarki centralnie planowanej do gospodarki rynkowej – odegrała ogromną rolę w wiedzy finansowej społeczeństwa. Kiedy komunizm upadł w 1989 r., edukacja finansowa wymagała całkowitej zmiany paradygmatu, ponieważ pojęcia bankowości osobistej i planowania inwestycji stały się istotne. Wdrożono reformy edukacyjne w celu włączenia edukacji finansowej do systemu edukacji, ucząc uczniów kluczowych umiejętności potrzebnych do funkcjonowania w gospodarce rynkowej.

Przystąpienie Polski do Unii Europejskiej w 2004 r. pomogło również w dalszym rozwoju umiejętności finansowych poprzez dostosowanie systemu edukacji i ram regulacyjnych

do standardów UE. Członkostwo w UE umożliwiło m.in. stworzenie dostosowanych do potrzeb programów edukacyjnych w zakresie wiedzy finansowej, wspieranych przez instrumenty i fundusze UE. Globalny kryzys finansowy z 2008 r. obnażył braki edukacyjne w zakresie umiejętności finansowych, co przyczyniło się do wznowienia wysiłków w celu włączenia ich do krajowego programu nauczania i edukacji dorosłych.

Na cyfrową rewolucję i technologie finansowe w Polsce wpłynął również postęp technologiczny. Powstała inicjatywa stworzenia cyfrowej edukacji finansowej, szczególnie w zakresie bezpieczeństwa online i cyfrowych systemów płatności. Wraz z postępem technologicznym, systemy edukacyjne i kampanie uświadamiające zostały podobnie dostosowane, aby zapewnić, że ludzie wiedzą, jak bezpiecznie poruszać się po tym cyfrowym świecie finansów.

Reformy legislacyjne i polityczne odegrały kluczową rolę w redefiniowaniu rozwoju umiejętności w Polsce. Wdrożenie ram i polityk edukacyjnych Unii Europejskiej skłoniło Polskę do podniesienia standardów edukacyjnych i kompetencji w celu dostosowania ich do standardów europejskich. Krajowe strategie, takie jak Zintegrowana Strategia Umiejętności 2030, odzwierciedlają zobowiązanie do poprawy uczenia się przez całe życie, umiejętności finansowych i umiejętności cyfrowych wśród Polaków.

Globalne kryzysy finansowe, takie jak recesja gospodarcza w 2008 r. i pandemia COVID-19, podkreśliły znaczenie odporności finansowej. W związku z tym zwrócono większą uwagę na włączenie edukacji finansowej do programów edukacyjnych, aby wyposażać obywateli w umiejętności niezbędne do skutecznego radzenia sobie z wyzwaniami finansowymi.

Udział Polski we wspólnych europejskich programach podnoszenia kwalifikacji, wykorzystujących fundusze i wiedzę specjalistyczną UE, pobudził inicjatywy krajowe. Partnerstwa te ułatwiły wymianę najlepszych praktyk i innowacyjnych technologii edukacyjnych, które zwiększają rozwój umiejętności. Wnioski wyciągnięte z poprzednich kryzysów gospodarczych, zakłóceń technologicznych i wdrożeń polityki nadal stanowią podstawę do udoskonalania oraz rozszerzania strategii rozwoju umiejętności, zapewniając, że pozostają one istotne i przyszłościowe.

PORTUGALIA

Portugalia przeszła kilka znaczących zmian, które zmieniły sposób, w jaki Portugalczycy postrzegają finansowy aspekt życia i wpłynęły na ich życie, siłę nabywczą oraz zaufanie do systemu finansowego i politycznego.

Portugalska dyktatura:

Przez 41 lat Portugalia była pod dyktandem, co wpłynęło na dostęp do edukacji i zasobów, co jest odczuwalne do dziś w ogólnym poziomie umiejętności czytania i pisania oraz podejściu do zasobów ekonomicznych, głównie w mniejszych wioskach.

Portugalia stała się członkiem UE w 1986 roku:

W tym momencie gospodarka Portugalii przeszła znaczące zmiany, takie jak wzrost handlu i dostęp do funduszy UE, ale także obowiązek poszanowania i przestrzegania europejskiego prawodawstwa i przepisów. Wybory te miały skutki gospodarcze w kontekście brazylijskim pod względem decyzji inwestycyjnych, zmian w strukturze handlu (a tym samym taryf celnych), a w konsekwencji ogólnego handlu i wyników gospodarczych.

Zmiana EURO:

Po tym, jak Portugalia była już częścią europejskiej strefy ekonomicznej, wprowadzono walutę EURO, co miało ogromny wpływ na siłę nabywczą Portugalczyków (1 euro to 200,461 escudos lokalnej waluty), a wraz z tym inna wartość towaru. Coś, co kosztowało 50 escudos stało się 0,50 euro, a większość cen wzrosła czterokrotnie.

Kryzys finansowy 2008 r.

Portugalia, podobnie jak wiele innych krajów, w obliczu globalnego kryzysu finansowego, doświadczyła recesji, wzrostu bezrobocia i obniżenia poziom zaufania do systemu gospodarczego. Hiszpański kryzys zdrowotny spowodował znaczną zmianę w codziennych wydatkach i zachowaniach oszczędnościowych Portugalczyków.

Portugalia, która została dotknięta kryzysem zadłużenia publicznego w strefie euro po globalnym kryzysie finansowym w 2008 r., wprowadziła środki oszczędnościowe w celu zmniejszenia długu publicznego. Obejmowały one podwyżki podatków, obniżki wynagrodzeń w sektorze publicznym i zmniejszenie skali świadczeń socjalnych. Jako produkt uboczny, konsumenci ograniczyli wydatki, podczas gdy gospodarstwa domowe zaczęły obawiać się o swoje finanse.

Upadłość Banco Espirito Santo:

Z powodu złego zarządzania i złych inwestycji, z których niektóre były w pełni legalne, Banco Espirito Santo był bliski bankructwa, co spowodowało, że wiele osób straciło pieniądze. Nawet przy ochronie portugalskiego prawa, pieniądze, które zostały zwrócone klientom, nie były nawet zbliżone do tego, co stracili.

Polityczny skandal korupcyjny:

Portugalski premier i kilku innych ministrów zostało oskarżonych o korupcję i aresztowanych, co wpłynęło na zaufanie Portugalczyków do systemu i zaufanie gospodarcze.

Pandemia COVID-19:

Pandemia COVID-19, która rozpoczęła się w 2020 r., miała znaczny wpływ na portugalską gospodarkę. Blokady, ograniczenia w podróżowaniu i zamykanie firm spowodowały utratę miejsc pracy, obniżenie poziomu dochodów i zmiany w zachowaniach konsumentów. Zwiększyła się popularność pracy zdalnej, zakupów online i usług cyfrowych, podczas gdy ucierpiały tradycyjne sektory, takie jak turystyka i hotelarstwo.

Polityka rządu i wybory:

Zmiany w polityce rządu, takie jak stawki podatkowe, przepisy prawa pracy i programy opieki społecznej, mogą również mieć rzeczywisty wpływ na gospodarkę ze względu na zmianę zachowań gospodarczych. Wszystko to może zmienić politykę gospodarczą i regulacje w wielu krajach, wpływając na mnogość wyborów dokonywanych przez inwestorów, zaufanie konsumentów i aktywność gospodarczą.

Postęp technologiczny:

Postęp technologiczny, taki jak rozprzestrzenianie się handlu elektronicznego, bankowości cyfrowej i systemów płatności mobilnych, zmienił sposób, w jaki Portugalczycy przeprowadzają transakcje finansowe oraz zarządzają swoimi finansami. Te zmiany technologiczne wpłynęły na zwyczaje związane z wydatkami oraz preferencje konsumentów.

4. WNIOSKI / ZALECENIA I LEKCJE

Raport z badań MAYFIN przedstawia kompleksową analizę obecnego stanu wiedzy finansowej i powiązanych umiejętności wśród młodych ludzi w różnych krajach partnerskich. W badaniu wykorzystano zarówno metodologię badań źródeł wtórnych, jak i badań terenowych w celu zebrania danych i spostrzeżeń, zestawiając przeglądy istniejącej literatury i dokumentów politycznych z relacjami z pierwszej ręki od nauczycieli i organizacji młodzieżowych.

Badanie źródeł wtórnych ujawniło, że umiejętności finansowe różnią się znacznie w zależności od regionu i grupy docelowej. Podkreślono również trudności napotykane przez młodzież, w tym powszechną zależność od nieformalnych źródeł informacji finansowych i rozbieżny wpływ krajowych polityk edukacyjnych. Tymczasem badania terenowe przeprowadzone za pomocą ankiet i wywiadów z nauczycielami oraz członkami organizacji młodzieżowych dostarczyły szczegółowych informacji na temat zidentyfikowanych braków w wiedzy, a także możliwości opracowania bardziej angażujących i kontekstowych narzędzi edukacyjnych.

Edukacja finansowa we Włoszech to multidyscyplinarne podejście, które obejmuje również różne przedmioty w szkole. Taki wysiłek wymaga współpracy między różnymi organami rządowymi (takimi jak Ministerstwo Edukacji) i prywatnymi organami

finansowymi (takimi jak Bank Włoch) w celu opracowania skutecznych programów edukacji finansowej. Umiejętności finansowe w połączeniu z rozwojem kariery zapewnianym przez organizacje non-profit mają kluczowe znaczenie dla rozwoju podstawowych kompetencji u młodzieży. Nacisk należy położyć na system edukacji, który musi zintegrować umiejętności społeczne z procesem nauczania - inteligencją emocjonalną, podejmowanie decyzji, planowanie długoterminowe itp. Osiąga się to poprzez tworzenie interaktywnych narzędzi nauczania i dostarczanie rzeczywistych scenariuszy do istniejących programów edukacji umiejętności życiowych (ang. Life Skills Education, LSE).

Jednym ze sposobów na poprawę umiejętności finansowych byłoby wprowadzenie obowiązkowej edukacji finansowej w szkołach w Rumunii, począwszy od bardzo młodego wieku. Lepsza edukacja - zarówno pod względem dostępu, jak i przystępności cenowej - oraz legalne źródła wiedzy również przyczynią się do zwiększenia umiejętności finansowych. Aby to osiągnąć, należy nawiązać relacje między organizacjami pozarządowymi, prywatnymi bankami i agencjami rządowymi w celu opracowania szczegółowych programów szkoleń finansowych. Zachęcanie do umiejętności krytycznego myślenia w celu analizy i oceny informacji finansowych oraz promowanie refleksyjnego myślenia mogą potencjalnie zmniejszyć te błędne przekonania na temat konsumpcjonizmu. Rumuni udowodnili, że są niezwykle odporni i zdolni do adaptacji w trudnej sytuacji finansowej i najważniejsze jest, aby to wykorzystać. Ponadto należy podjąć kroki w celu naprawienia historycznej zmiany z oszczędzających na pożyczkobiorców, podkreślając potrzebę długoterminowego bezpieczeństwa finansowego.

Inne priorytetowe inicjatywy w zakresie edukacji finansowej na Cyprze powinny koncentrować się na niskim poziomie umiejętności finansowych, zwłaszcza wśród grup szczególnie wrażliwych. Międzynarodowe konferencje i współpraca mogłyby pomóc w rozpowszechnianiu najlepszych praktyk i uczeniu się od światowych ekspertów. Od udostępniania edukacji finansowej po czerpanie z niej przyjemności przez młodych ludzi poprzez interaktywne programy edukacyjne, takie jak gry i wykłady. Skuteczne praktyki zarządzania finansami wymagają wzmocnienia krytycznego myślenia, podejmowania decyzji, rozwiązywania problemów i refleksyjnego myślenia.

Poza tym konieczne jest, aby edukacja w zakresie finansów osobistych była nadal włączana do programów szkolnych i seminariów uniwersyteckich, może to być w formie współpracy z instytucjami finansowymi w zakresie korzystania z ich wyspecjalizowanych usług i zasobów edukacyjnych skierowanych do młodzieży.

W Hiszpanii konieczne jest rozszerzenie programów kultury finansowej w szkołach poprzez oferowanie pogadanek, warsztatów i materiałów skierowanych do każdej grupy wiekowej. Inicjatywy te zależą jednak od zdolności całych ekosystemów do współpracy w celu wprowadzenia zmian, a zatem, aby odnieść sukces we wdrażaniu takich inicjatyw w edukacji, należy zająć się ograniczeniami zasobów i oporem wobec zmian w systemie edukacji. Aby sprostać głównym wyzwaniom finansowym, przed którymi

stoją młodzi uczniowie, korzystne byłoby położenie fundamentów pod odpowiedzialne oszczędzanie i konsumpcję, jednocześnie poprawiając ich zrozumienie przepisów finansowych. Niezbędne jest inwestowanie w planowanie finansowe i programy edukacyjne dostosowane do osób, które od najmłodszych lat doświadczają trudnej sytuacji społecznej i ekonomicznej. Podobnie, łatwo jest zrozumieć, że promowanie refleksyjnego myślenia o tym, w jaki sposób decyzje finansowe odpowiadają na kwestie równości ekonomicznej i dobrobytu społecznego, ma kluczowe znaczenie dla zapewnienia, że możemy z powodzeniem zwiększać wiedzę finansową społeczności.

Polska aktywnie pracuje nad wykształceniem pokolenia młodych ludzi posiadających wiedzę finansową, angażując młodzież w innowacyjne inicjatywy rówieśnicze za pośrednictwem mediów społecznościowych, gier i innych kreatywnych platform, ale musi połączyć siły i zbudować współpracę między instytucjami edukacyjnymi, instytucjami finansowymi oraz firmami zajmującymi się technologiami finansowymi, aby stworzyć kompleksowy program w zakresie edukacji finansowej.

Należy również zająć się różnicami społecznymi, które są dziś tak ważne, aby zapewnić wszystkim młodym ludziom dostęp do możliwości poprawy ich umiejętności finansowych. W codziennej praktyce edukacja finansowa jest wzmacniana poprzez krytyczne myślenie, podejmowanie decyzji, rozwiązywanie problemów i refleksyjne myślenie. Dobrą inicjatywą do promowania jest skorzystanie z kampanii takich jak Europejski Rok Umiejętności w celu promowania uczenia się przez całe życie i zdolności adaptacyjnych. Takie działania musiałyby być rozpowszechniane wśród szkół i instytucji finansowych, aby zyskać na popularności.

Portugalia wdrażając Krajowy Plan Edukacji Finansowej na lata 2021–2025 ma na celu zintegrowanie edukacji finansowej w różnych sektorach, takich jak szkoły, miejsca pracy i instytucje wspierające obywateli, co wpływa pozytywnie na nowopowstające inicjatywy. Plan ten obejmuje poprawę programów szkoleniowych dla nauczycieli, aby mieć realny wpływ na poprawę edukacji finansowej w szkołach.

Wdrażanie umiejętności w celu poprawy rozwiązywania problemów i refleksyjnego myślenia jest ważne, a w celu wyeliminowania braków w umiejętnościach w zakresie umiejętności finansowych, umiejętności cyfrowych i krytycznego myślenia, wprowadzane są konkretne interwencje. Portugalia współpracuje również z organizacjami międzynarodowymi i rządowymi w celu porównywania postępów i stosowania najlepszych praktyk w edukacji finansowej.